

MONIMUOTOA YKSINKERTAISESTI

Esko Paakkola 1991. Johdatus monimuoto-opetukseen,. VAPK-kustannus. 172 sivua.

Esko Paakkola on kirjoittanut teoksen Johdatus monimuoto-opetukseen, joka on sopiva niin yliopistolliseksi alkeisoppikirjaksi kuin käytännön kehittämistyötä tekevien aikuiskouluttajienkin apuneuvoksi. Kirja täyttää mitä ilmeisemmin suomalaisen aikuiskoulutuksen kentällä olevan aukon, sillä suomenkielistä monimuoto-opetuksen perusteisiin perehdyttävää kokonaisuudesta ei ole ollut käytettävissä.

Kirjassa tarkastellaan monimuoto-opetuksen peruskäsitteitä ja tarvetta sekä monimuoto-opetuksen toteutuksen ehtoja. Monimuoto-opetuksen teknisiä välineitä esitellään monipuolisesti ja opiskelun vuorovaikutuksen muotoja kuvataan perusteellisesti. Kirjan lopussa käsitellään myös monimuoto-opetukseen liittyviä ongelmia.

Kirjan tekijä suhtautuu aiheeseensa varsin kiihottomasti. Monimuoto-opetushan on muodostunut viime vuosina jonkinlaiseksi taikasanaksi, jolla arvioidaan ratkaistavan monia aikuiskoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen ongelmia. Paakkola asettuu kyllä selvästi monimuoto-opetuksen voimakkaan kehittämisen puolestapuhujaksi, mutta tekee sen kehittämistyön karikat hyvin tuntien. Kirjassa esitellään suhteellisen laajasti monimuoto-opetuksen kehittämiseen liittyviä tutkimustuloksia: erityisesti pohjoismainen tilanne näyttää olevan kirjoittajan hyvin tuntema.

Kirjassa kuvataan hyvin sitä kehitystä, jonka seurauksena on päädytty monimuoto-opetuksen käsitteeseen — käsitteeseen, joka on avara ja ehkä turhankin suuria lupauksia herättävä. Silti tavoite on aikuisopetuksessa selvä: siirtyä opettaja-johtoisista opetusmuodoista kohti itseopiskelua. Voi tietysti kysyä, eikö painopisteen suuntaa kuvaisikin paremmin monimuoto-opiskelun käsite.

Paakkola kehittää myös ymmärtääkseni uutta käsitteistöä. Rajoitetun vuorovaikutuksen käsite saattaa olla kuvatessaan hyödyllinen sekä kaksisuuntaista vuorovaikutusta että lähiopetusta monimuoto-opetuksen elementteinä. Toisinaan tekijä intoutuu kuitenkin lievään sanataiteiluun:

miksi puhua ”omaohjauksisesta oppimisesta”, jos tarkoitetaan yksinkertaisesti opiskelun itseohjautuvuutta. Ei kai kielitoimisto ole päässyt antamaan neuvojaan?

Kirjoittaja tekee teoksen alkuosassa — nykyisen suomalaisen käytännön mukaisesti — eron monimuoto-opetuksen ja etäopetuksen käsitteiden välillä. Kirjan käytännöllisemmän orientoituneessa loppuosassa näitä käsitteitä käytetään kuitenkin sujuvasti rinnakkain: ehkä näiden käsitteiden ero on ainakin käytännön kehitystyötä tekeville lähinnä akateeminen kysymys.

Kirjassa esitellään lyhyesti yleisimpiä teknisiä viestimiä, joita monimuoto-opetuksessa käytetään. Ne, jotka uskovat viestimien suuriin mahdollisuuksiin, saattaisivat odottaa laajempiakin esittelyjä, pohdintoja ja esimerkkejä. Paakkola näyttää arvostavan kirjallista materiaalia monimuoto-opetuksessa ja hän kuvaa sen käytön reunaehtoja asiantuntevasti. Aika näyttää, millainen tulee olemaan esimerkiksi visuaalisesti esitetyin materiaalin merkitys aikuiskoulutuksessa.

Kirjassa todetaan, että taloudelliset seikat ovat olleet eräs peruste kehittää monimuoto-opetusta: eihän monimuoto-opetus vaadi tuekseen esimerkiksi suuria rakennusinvestointeja, jotka tavanomaisessa koulutuksessa ovat merkittävä kustannustekijä. Useassa kohdassa kuitenkin viitataan siihen, että hyvien opetuskokonaisuuksien luominen on vaativa tehtävä ja että se vaatii koulutuslaitoksissa ja koulutusjärjestelmän sisällä suhteellisen paljon resursseja. Pariin kertaan mainitaan sekin, että Suomessa monimuoto-opetuksen kehittäminen on jäänyt liiaksi yksittäisten opettajien työn varaan. Olisi ollut kiinnostavaa nähdä Paakkolan arvio siitä, mitä reunaehtoja asettuu monimuoto-opetuksen kehittämiseen Suomessa: edetäänkö keskitetysti vai hajautetusti, pitäisikö painopiste olla ammatillisessa aikuiskoulutuksessa, avoimessa korkeakouluopetuksessa vai harrastetavoitteisessa koulutuksessa. Itseohjautuvuushan on aikuiskoulutuksessa nyt markkinaohjautuvuutta.

TAPIO VARMOLA